

Schoolkeuzegeschillen

Ingrid Boone*

I. Inleiding

1. Deze bijdrage licht toe hoe het familierecht omgaat met geschillen tussen ouders over de schoolkeuze voor hun minderjarige kinderen. Zij bespreekt de wettelijke regels die deze geschillen beheersen en de toepassing ervan in recente rechtspraak¹. De aandacht gaat vooral naar de vraag hoe de rechter beoordeelt welke schoolkeuze meest passend is in het belang van het kind. Voorts komt in deze bijdrage de vraag aan bod of ook stiefouders en pleegzorgers het recht hebben om over de schoolkeuze te beslissen. Enkel de materieelrechtelijke aspecten van schoolkeuzegeschillen worden behandeld; procesrechtelijke aspecten (waaronder het hoorrecht van de minderjarige) blijven buiten beschouwing².

II. Gezamenlijke uitoefening ouderlijk gezag

2. Het recht om beslissingen te nemen over de opvoeding en de opleiding van (niet-ontvoogde) minderjarige kinderen is een aspect van het ouderlijk gezag, meer bepaald van het gezag over de persoon van de minderjarige. Dit recht komt dus toe aan de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen³. Titularissen van het ouderlijk gezag zijn de

personen die een afstammingsband met het kind hebben⁴, ofwel op basis van de regels inzake oorspronkelijke afstamming, ofwel als gevolg van adoptie⁵. Zij worden hierna ouders genoemd.

3. Wanneer de ouders samenleven, oefenen zij het gezag over de persoon van het kind gezamenlijk uit (art. 373, eerste lid BW). Ook wanneer de ouders niet samenleven, blijven ze in principe het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen. Dit is het zogenaamde “gezagsco-ouderschap” (art. 374, § 1, eerste lid BW). Het uitgangspunt van de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag geldt ongeacht of de ouders gehuwd zijn, uit de echt gescheiden zijn, wettelijk of feitelijk hebben samengewoond of zelfs nooit hebben samengeleefd⁶.

4. De gezamenlijke uitoefening van het gezag houdt in dat de ouders samen moeten beslissen over de school- en studiekeuze. Geen van beide ouders kan dus eenzijdig beslissen waar het kind schoolloopt⁷. Dit betekent niet dat de school de handtekening van beide ouders nodig heeft alvorens zij zoon of dochter kan inschrijven. Eén van de ouders kan alleen optreden. De school mag ervan uitgaan dat de andere ouder akkoord gaat met deze inschrijving. Wanneer een ouder alleen een handeling stelt die met het ouderlijk gezag verband houdt, geldt immers een vermoeden dat deze ouder handelt met instemming van de andere ouder (art. 373, tweede lid BW). Dit vermoeden van instemming is ook van toepassing wanneer de ouders niet samenleven maar wel het ouderlijk gezag gezamenlijk uitoefenen (art. 374, § 1, eerste lid BW). Het vermoeden

* Hoofddocent KU Leuven en Kulak.

1 De rechtspraak die in deze bijdrage wordt besproken, omvat vonnissen en arresten inzake schoolkeuzegeschillen gepubliceerd in de periode 2012-2016, evenals enkele onuitgegeven uitspraken die aan de auteur ter beschikking werden gesteld.

2 Deze bijdrage is gedeeltelijk gebaseerd op een onderdeel uit een eerdere publicatie van de auteur: I. BOONE, “Ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact” in G. VERSCHULDEN, I. BOONE, S. BROUWERS, L. DE SCHRIJVER en A. VAN THIENEN, “Overzicht van rechtspraak. Familierecht (2012-2016)”, *TPR* 2017, 1031-1108.

3 Indien beide ouders overleden zijn, wettelijk onbekend zijn, in de voortdurende onmogelijkheid zijn om het ouderlijk gezag uit te oefenen of wilsonbekwaam zijn, staat de minderjarige onder voogdijgezag (art. 389 BW). Het komt dan aan de voogd toe om beslissingen te nemen over de opvoeding en de opleiding van de minderjarige pupil. Hij moet daarbij de beginselen eerbiedigen die

de ouders – in voorkomend geval – hebben gekozen (zie art. 405, § 1 Burgerlijk Wetboek, verder afgekort BW). In deze tekst wordt niet ingegaan op de voogdij.

4 Het begrip “kind” wordt in deze bijdrage gebruikt in de betekenis van een niet-ontvoogde minderjarige.

5 T. WUYTS, *Ouderlijk gezag. Een coherente regeling voor minderjarigen*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 127-128.

6 Cass. 28 juni 2012, AR C.11.0068.N, *Act.dr.fam.* 2015, 226, noot M. MALLIEN, *Arr.Cass.* 2012, 1781, concl. C. VANDEWAL, *T.Fam.* 2013, 124, noot B. VAN HEK en *TJK* 2012, 337, noot R. VASSEUR.

7 Antwerpen (3bis k.) 28 oktober 2014, 2013/RK/290, onuitg.

geldt enkel ten opzichte van derden te goeder trouw. Dit betekent dat de school niet op de hoogte mag zijn van het feit dat de andere ouder niet akkoord gaat met de inschrijving van zoon of dochter. Is de school daarvan wél op de hoogte, dan geldt het vermoeden van instemming van de andere ouder niet⁸.

5. Om gezamenlijk te kunnen beslissen, moeten de ouders eerst met elkaar overleg plegen. Dat gebeurt niet altijd⁹. Wanneer de verhouding tussen de ouders na hun scheiding zeer gespannen is, komt het voor dat één van de ouders eenzijdig, zonder voorafgaande instemming van de andere ouder, beslist om het kind in te schrijven in een bepaalde school. Wanneer de andere ouder het niet eens is met de schoolkeuze die eenzijdig door de ex-partner is gemaakt, kan hij de zaak *a posteriori* voorleggen aan de familierechtbank¹⁰. Geschillen over de schoolkeuze kunnen ook preventief, vooraleer het kind wordt ingeschreven in een bepaalde school, voor de familierechtbank worden gebracht door beide ouders of door één van hen.

6. De schoolkeuze van het kind is een vaak voorkomend twistpunt tussen ex-partners die gezamenlijk ouderlijk gezag uitoefenen¹¹. Geschillen over de schoolkeuze kunnen zich voordoen bij scharniermomenten in de opleiding van het kind, bijvoorbeeld bij de instap in het kleuteronderwijs of bij de overgang van de kleuterschool naar de lagere school. Daarnaast kan ook de vraag van één van de ouders om een eerder gemaakte schoolkeuze te wijzigen en dus het kind te laten veranderen van school, aanleiding geven tot betwisting. Niet zelden liggen discussies over de schoolkeuze in het verlengde van het geschil tussen de ouders over de verblijfsregeling van het kind.

7. Een geschil over de schoolkeuze van het kind dient steeds te worden beoordeeld op grond van het criterium van het belang van het kind (zie art. 387bis BW). Hierna wordt aan de hand van recente rechtspraak besproken hoe de rechter dit criterium concretiseert. Hoe beoordeelt de rechter welke

schoolkeuze meest passend is in het belang van het kind, wanneer de ouders het daarover niet eens zijn?

8. Bij de beoordeling van geschillen over de schoolkeuze is de nood aan stabiliteit in het leven van het kind en het houvast dat de gekende schoolomgeving aan het kind biedt, een regelmatig toegepast criterium. De rechter beslist dan dat het niet in het belang van het kind is om uit zijn vertrouwde schoolomgeving te worden gehaald¹². De volgende zaken kunnen dit illustreren:

- De vader van een zesjarige zoon wilde zijn zoon laten inschrijven in een school in het midden van de twee verblijfplaatsen, zodat een gelijkmatig gedeeld verblijf haalbaar zou zijn. Omdat het kind goed geïntegreerd was in zijn huidige school, werd een verandering van school niet in het belang van het kind geacht, gelet op diens nood aan stabiliteit en vertrouwdheid in zijn omgeving¹³.
- In een geval waarin er discussie was over de schoolkeuze van de drie kinderen (twee tienerdochters en een zoon van acht), wilde de vader de kinderen naar een school in de buurt van zijn woonplaats laten gaan, terwijl de moeder de zoon wilde inschrijven in dezelfde school als die van de kinderen die ze met haar nieuwe partner had. Het hof van beroep te Brussel was van oordeel dat de persoonlijke situatie van de moeder geen reden was om de zoon anders te behandelen dan zijn twee zussen. Omdat het kind zich goed voelde in de school waar hij het derde leerjaar had volbracht en waar het onderwijssysteem in cycli van twee jaar was georganiseerd, besliste het hof dat het in zijn belang was om ook het volgende leerjaar naar diezelfde school te kunnen gaan¹⁴.
- Het verzoek van een moeder om haar achtjarige dochter te mogen inschrijven in een school dichtbij haar woonplaats, werd door de familierechtbank afgewezen omdat er geen enkele reden was om de dochter met een dergelijke verandering te belasten in de loop van de tweejarige cyclus van het derde en vierde leerjaar. De afstand tussen de woonplaats van de moeder kon trouwens binnen een redelijke duur van zeventien minuten worden afgelegd, zodat ook de afstand geen argument was voor de gevraagde verandering van school¹⁵.
- Een vader wilde zijn zoon laten inschrijven in een secundaire school met een alternatieve onderwijsmethode. De appelrechter oordeelde dat dit niet in het belang van het kind was, omdat de

8 S. VAN RUMST, "Kan je zomaar van school veranderen?", *TJK* 2011, 199.

9 Uit sociaal onderzoek blijkt dat 37 % van de ex-partners met een minderjarig kind nooit met elkaar belangrijke beslissingen neemt over het kind (S. VANASSCHE, A.K. SODERMANS en K. MATTHIJS, "Opvoeden door ex-partners: samen of apart? Bevindingen uit sociaalwetenschappelijk onderzoek rond co-ouderschap in Vlaanderen" in I. BOONE en C. DECLERCK (eds.), *Co-ouderschap vandaag en morgen*, Brugge, die Keure, 2017, (1) 4).

10 Vorderingen over de uitoefening van het ouderlijk gezag behoren tot de bevoegdheid van de familierechtbank (art. 572bis Gerechtelijk Wetboek, verder afgekort Ger.W.). Zaken met betrekking tot het ouderlijk gezag worden geacht spoedeisend te zijn en kunnen worden ingeleid bij tegensprekelijk verzoekschrift, dagvaarding of gezamenlijk verzoekschrift (art. 1253ter/4, § 2, eerste lid, 2° Ger.W.). De zaken worden ingeleid en behandeld zoals in kort geding (art. 1253ter/4, § 2, tweede lid Ger.W.).

11 Zie de statistische gegevens bij M. MALLIEN, *Le contentieux judiciaire parental à propos de l'éducation de l'enfant. Hiérarchie et inventaire des principaux critères d'appréciation retenus par les juges*, Brussel, Larcier, 2017, 260-264.

12 Zie hierover ook M. MALLIEN, *Le contentieux judiciaire parental à propos de l'éducation de l'enfant. Hiérarchie et inventaire des principaux critères d'appréciation retenus par les juges*, Brussel, Larcier, 2017, 266-267 en 280-290.

13 Brussel 25 november 2013, *RTDF* 2014, 410.

14 Brussel 8 juni 2015, *Act.dr.fam.* 2015, 203.

15 Famrb. Henegouwen (afd. Charleroi) 14 augustus 2015, *RTDF* 2016, 201.

overgang van een traditionele naar een alternatieve onderwijsmethode voor de jongen moeilijk en veeleisend zou zijn, gelet op zijn bijzondere persoonlijkheid. De veranderingen die te maken hebben met de onderwijsmethode achtte de appelrechter veel ingrijpender dan het feit dat de jongen bij inschrijving in een katholieke school enkele uren godsdienst zou krijgen. Bovendien was de kans groot dat de meeste vrienden van de jongen zich ook in die laatste school zouden inschrijven, wat de jongen een houvast zou geven. Dat de keuze voor een katholieke school niet in de lijn lag van de levensbeschouwelijke overtuiging van de partijen, woog niet op tegen deze motieven¹⁶.

- De nood aan stabiliteit en continuïteit in het leven van het kind was ook determinerend in een zaak waarover het hof van beroep te Gent op 30 augustus 2017 uitspraak deed. Het geschil betrof de schoolkeuze van een jongen die op 1 september 2017 naar het eerste leerjaar zou gaan. Hoewel de jongen nog aan de lagere school moest beginnen, was de uitspraak van het hof van beroep al de vijfde rechterlijke beslissing met betrekking tot de schoolkeuze. Het kind was drie maanden oud toen zijn ouders uit elkaar gingen. De vader was in Waregem blijven wonen; de moeder was naar Tielt verhuisd. De ouders kwamen een gelijkmatig verdeeld verblijf met wekelijkse wissel overeen. Het kind volgde eerst twee jaar kleuteronderwijs in Tielt, vervolgens twee jaar in Waregem. De moeder had in een eerdere procedure beloofd zich ook in Waregem te vestigen, maar dat was niet gebeurd. De relatie- en gezinssituatie van de moeder was ondertussen complex geworden. Ze kreeg een tweede kind, waarvan de vader onbekend was. Daarna begon ze een relatie met een man die ook in Tielt woonde en al twee tienerkinderen had. Op het ogenblik dat het hof van beroep het schoolkeuzegeschil moest behandelen, was de vrouw in verwachting van een kind met haar nieuwe partner. Het hof van beroep stelde vast dat de vrouw, die als poetsvrouw aan de slag was, de zorg had voor vier, binnenkort vijf, kinderen. Alle kinderen, behalve haar eerste zoon, gingen in Tielt naar school. De moeder wilde deze zoon ook in een school in Tielt laten inschrijven. Door de zorg voor al die kinderen in combinatie met haar werk, was het immers voor haar erg moeilijk geworden om haar eerste zoon nog verder naar school in Waregem te laten gaan. Het hof van beroep oordeelde dat niet de relatie en de gezinssituatie van de moeder, maar wel het belang van het kind centraal staat bij de beoordeling van de schoolkeuze. De gevraagde

schoolwissel was volgens het hof niet in het belang van de zoon, die bezwaarlijk alsmat kon worden meegetrokken in het gebrek aan stabiliteit op het vlak van relaties en woonplaatsen waarvan zijn moeder de afgelopen jaren blijk had gegeven¹⁷.

9. Wanneer het kind zijn hoofdverblijf bij één van de ouders heeft, speelt de afstand tussen de school en de hoofdverblijfplaats vaak een belangrijke rol in de beoordeling van het geschil over de schoolkeuze. Dat was bijvoorbeeld het geval in de volgende zaken:

- In een geval waarin de moeder naar het Antwerpse verhuisd was en de vader in het Mechelse was blijven wonen, had de moeder eenzijdig beslist het kind in te schrijven in een kleuterschool te Hoboken. Het hof van beroep te Antwerpen overwoog dat de moeder daarmee inbreuk pleegde op het overleg tussen partijen dat noodzakelijk was, gelet op de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag. Hoewel dergelijke houding achteraf in principe niet te honoreren is, onderschreef het hof om praktische redenen de keuze voor de school in Hoboken. Omdat het hoofdverblijf van het kind bij de moeder gevestigd was, stuitte de vraag van de vader om het kind naar school te laten gaan in Mechelen immers op het bezwaar dat het te belastend zou zijn voor de kleuter om de afstand tussen Mechelen en de woonplaats van de moeder dagelijks af te leggen¹⁸.
- De afstand van de school tot de hoofdverblijfplaats was ook bepalend in een geschil tussen de ouders over de schoolkeuze voor hun tienjarig kind met autismespectrumstoornis. De familierechter bepaalde de hoofdverblijfplaats van het kind, samen met die van zijn oudere broer en zus, bij de moeder. De moeder wilde haar zoon inschrijven in een buitengewone basisschool in de omgeving van haar woonplaats. De vader vorderde het behoud van de inschrijving van het kind in de school waar hij al vijf jaar naar school ging en waar hij aangepast onderwijs kreeg. Aangezien de moeder niet kon instaan voor het dagelijkse vervoer naar die school, verzocht de vader tevens het hoofdverblijf van het jongste kind bij hem te bepalen. Het hof van beroep te Gent oordeelde dat het in het belang was van het kind om samen met zijn broer en zus hoofdzakelijk bij de moeder te verblijven. Dit betekende ook dat het kind niet verder naar zijn vertrouwde school zou kunnen gaan. Het hof oordeelde dat een schoolwissel niet tegen het belang van het kind indruist, ondanks zijn bijzondere nood aan continuïteit. Het behoort tot de taak van de ouders om de aanpassing van het kind aan de nieuwe

16 Brussel 23 februari 2016, *JLMB* 2017, 75.

17 Gent (11ter k.) 30 augustus 2017, 2017/FA/0507, onuitg.

18 Antwerpen (3bis k.) 28 oktober 2014, 2013/RK/290, onuitg.

school positief en constructief te begeleiden zodat het kind het nieuwe en ongekende niet als beangstigend ervaart¹⁹.

- Een moeder van twee kleuters was om professionele redenen na het einde van de relatie naar Brussel verhuisd. De vader was in de voormalige gezinswoning blijven wonen in een gemeente van Waals-Brabant, waar de kinderen voorlopig naar school waren blijven gaan. De vader verzette zich tegen de vraag van de moeder om de kinderen te mogen inschrijven in een school dicht bij haar woonplaats. Het hof van beroep te Brussel oordeelde dat, gelet op het hoofdverblijf bij de moeder, het niet in het belang van de kinderen was om naar school te blijven gaan in hun oorspronkelijke school. De verplaatsingen tussen de woonplaats van de moeder en die school zouden immers te zwaar zijn en ongeschikt voor jonge kinderen. Bovendien zouden ze praktisch niet haalbaar zijn voor de moeder, rekening houdend met haar werkuren. Het hof van beroep nodigde de partijen uit om gezamenlijk een school in Brussel te kiezen. Bereiken ze geen akkoord, dan zou het hof van beroep zelf een school kiezen in de buurt van de woonplaats van de moeder, uit een lijst van scholen die elk van de ouders voorstellen²⁰.
- Ook in andere zaken waarbij het kind zijn hoofdverblijfplaats bij één van de ouders heeft, wordt vaak beslist dat het logisch is dat het kind in de buurt van zijn hoofdverblijfplaats naar school gaat, niet alleen omdat de meeste verplaatsingen van en naar school vanuit de hoofdverblijfplaats moeten gebeuren, maar ook omdat het kind zijn sociaal leven moet kunnen ontwikkelen in de buurt van zijn hoofdverblijfplaats. Een school in het midden tussen de twee verblijfplaatsen is minder geschikt, wanneer de ouders ver van elkaar wonen²¹.

10. Geschillen over de schoolkeuze kunnen ook betrekking hebben op de taal waarin het onderwijs wordt verstrekt. De keuze die de ouders tijdens het gemeenschappelijk leven in dat verband gemaakt hebben, is vaak richtinggevend bij de beoordeling van dergelijke geschillen²². Zo weigerde het hof van beroep te Brussel een moeder toelating te geven om de kinderen in te schrijven in een school waar Nederlandstalig onderwijs wordt verstrekt, omdat de ouders tijdens hun samenleven ervoor gekozen hadden hun kinderen onderwijs te laten volgen in een Franstalige school

met immersieonderwijs in het Nederlands. Die keuze was volgens de appelrechter verschillend van de keuze voor een Nederlandstalige school, waar de kinderen in een andere taal- en cultuurgemeenschap dan die van hun moedertaal zouden worden geïntegreerd²³.

III. Uitsluitende uitoefening ouderlijk gezag

11. Zoals hierboven toegelicht, oefenen de ouders het gezag over de persoon van het kind in principe gezamenlijk uit. Van dat uitgangspunt kan worden afgeweken wanneer de ouders niet samenleven. Bij gebrek aan overeenstemming over belangrijke aspecten van de opvoeding van het kind of wanneer deze overeenstemming strijdig lijkt met het belang van het kind, kan de familierechtbank de uitoefening van het ouderlijk gezag uitsluitend opdragen aan één van beide ouders (art. 374, § 1, tweede lid BW). De uitsluitende gezagsuitoefening wordt alleen in uitzonderlijke gevallen opgelegd²⁴. Het gaat enerzijds om gevallen waarin één van de ouders bewust en langdurig zijn ouderlijke verantwoordelijkheden niet opneemt, waardoor het behoud van de gezamenlijke uitoefening van het gezag totaal artificieel zou zijn²⁵. Anderzijds, wordt de uitsluitende gezagsuitoefening opgelegd in situaties waarin de gezamenlijke uitoefening van het gezag een bedreiging vormt voor de gezondheid of de ontwikkeling van het kind, wegens het abusieve gedrag van één van de ouders²⁶.

12. Wanneer de uitoefening van het ouderlijk gezag uitsluitend is opgedragen aan één van beide ouders, heeft alleen die ouder de bevoegdheid om beslissingen te nemen met betrekking tot de school- en de studiekeuze. Overleg met de andere ouder of instemming van de andere ouder is dan niet vereist. De andere ouder behoudt wel het recht om toezicht te houden op de opvoeding van het kind. Hij kan bij de ouder die het gezag uitoefent of bij derden alle nuttige informatie hierover inwinnen en zich in het belang van het kind tot de familierechtbank wenden (art. 374, § 1, vierde lid BW). Zo heeft de ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent, het recht om aan de school te vragen dat die hem informeert over de studieresultaten van zijn kind.

13. De rechter legt soms aan de ouder die het ouderlijk gezag exclusief uitoefent, uitdrukkelijk de verplichting op

19 Gent 24 augustus 2016, *TJK* 2017, 46, noot N. DESMET.

20 Brussel 25 oktober 2016, *Act.dr.fam.* 2017, 24.

21 Bv. Brussel 13 maart 2012, *RTDF* 2012, 419, noot F.R.; Brussel 1 december 2015, *RTDF* 2016, 726.

22 Zie M. MALLIEN, *Le contentieux judiciaire parental à propos de l'éducation de l'enfant. Hiérarchie et inventaire des principaux critères d'appréciation retenus par les juges*, Brussel, Larcier, 2017, 334-338.

23 Brussel 25 oktober 2016, *Act.dr.fam.* 2017, 24.

24 Zie S. AUODORE, "Overzicht van rechtspraak (2003-2011) – De uitoefening van het ouderlijk gezag", *T.Fam.* 2012, (55) 58; I. BOONE, "Ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact" in G. VERSCHULDEN *et al.*, "Overzicht van rechtspraak. Familierecht (2012-2016)", *TPR* 2017, (1031) 1078-1079; B. VINCK, "Ouderlijk gezag, verblijf en recht op persoonlijk contact" in G. VERSCHULDEN *et al.*, "Overzicht van rechtspraak. Familierecht (2007-2011)", *TPR* 2012, (2058) 2103.

25 Bv. Famrb. Waals-Brabant 8 november 2016, *Act.dr.fam.* 2017, 5.

26 Brussel 14 juli 2016, *Act.dr.fam.* 2016, 222; Brussel 29 november 2016, *Act.dr.fam.* 2017, 56.

om de andere ouder te informeren. De volgende zaken zijn in dit verband illustratief:

- Om de vader die niet het ouderlijk gezag uitoefende, de mogelijkheid te geven zijn recht van toezicht op de opvoeding van de kinderen uit te oefenen, beval het hof van beroep te Brussel de moeder om de vader maandelijks schriftelijk op de hoogte te brengen van de initiatieven en de beslissingen die ze heeft genomen en de belangrijke gebeurtenissen uit het leven van de kinderen in de voorbije maand. Tegelijk beklemtoonde het hof dat dit recht van toezicht niet inhoudt dat de ouder die het ouderlijk gezag niet uitoefent, betrokken moet worden bij de beslissingen over de opvoeding van de kinderen²⁷.
- In een geval waarin de kinderen bij de moeder in België verbleven en de vader in Jordanië woonde, bepaalde het hof van beroep te Brussel dat de moeder een keer per trimester aan de vader een recente foto van de kinderen en informatie over hun evolutie moest bezorgen²⁸.

IV. Stiefouders

14. Vele kinderen worden opgevoed door hun ouder(s) en stiefouder(s). Uit sociaal onderzoek blijkt dat stiefouders vaak een actieve ouderrol op zich nemen en samen met de ouder beslissingen nemen over de opvoeding van de kinderen²⁹. Stiefouders hebben echter geen juridische afstammingsband met het kind van hun partner en zijn bijgevolg geen titularis van ouderlijk gezag. Zij worden door het recht als “derden” ten opzichte van het kind beschouwd. Met uitzondering van een recht op persoonlijk contact, beschikken zij niet over rechten jegens het kind³⁰. Zij hebben dus niet de bevoegdheid om (mee) te beslissen over de school- en studiekeuze.

15. Indien één van de ouders overleden is, oefent de andere ouder het ouderlijk gezag alleen uit (art. 375, eerste lid BW). De partner van de overleden ouder heeft ook in dat geval niet het recht om beslissingen te nemen over de opvoeding of de opleiding van het kind, zelfs niet als hij jarenlang mee voor het kind heeft gezorgd. Het hof van beroep te Brussel bracht deze principes in herinnering naar aanleiding van de vordering van de stiefvader van een zevenjarig kind dat

zijn moeder door ziekte had verloren³¹. Het kind had zijn hoofdverblijfplaats bij de moeder en werd opgevoed door zijn moeder en stiefvader. Na het overlijden van de moeder, vorderde de stiefvader dat het kind hoofdzakelijk bij hem zou verblijven en er gedomicilieerd zou blijven. Ook vroeg hij toelating om het kind opnieuw in te schrijven in de school waar het tot dan toe onderwijs volgde. Het hof van beroep stelde vast dat deze vorderingen, door de stiefvader omschreven als een “recht op persoonlijk contact”, in werkelijkheid de uitoefening van aspecten van het ouderlijk gezag betroffen. Het recht om het kind te huisvesten en beslissingen te nemen met betrekking tot de opleiding van het kind, komt enkel toe aan de titularis van het ouderlijk gezag, in dit geval de vader van het kind. Artikel 387bis BW bepaalt dat de beide ouders, of één van hen, of de procureur des Konings de familierechtbank kunnen verzoeken alle beschikkingen met betrekking tot het ouderlijk gezag op te leggen of te wijzigen. Andere personen dan die vermeld in artikel 387bis BW, zelfs wanneer zij de facto het kind huisvesten, hebben niet de vereiste hoedanigheid om een dergelijke vordering in te stellen. Het hof van beroep verklaarde de vorderingen van de stiefvader dan ook niet ontvankelijk.

V. Pleegzorgers

16. Net als stiefouders zijn pleegzorgers geen juridische ouders. Tot voor kort hadden zij geen ouderlijk gezag over het pleegkind. Het beslissingsrecht met betrekking tot de schoolkeuze kwam bijgevolg aan de ouders toe³². Het bij wet van 19 maart 2017 ingevoerde statuut voor pleegzorgers maakt het nu echter mogelijk om ouderlijke bevoegdheden te delegeren aan de pleegzorgers³³. Deze wet, die op 1 september 2017 in werking is getreden, heeft de artikelen 387quater tot 387quaterdecies ingevoegd in het Burgerlijk Wetboek.

17. De nieuwe bepalingen voorzien in een gedeeltelijke overdracht van ouderlijke bevoegdheden aan de pleegzorgers, gedurende de periode waarin het kind bij hen is geplaatst in het kader van pleegzorg. De pleegzorgers oefenen het verblijfsrecht en het recht om alle dagelijkse beslissingen over het kind te nemen, uit. De ouders behouden in beginsel de bevoegdheid om de belangrijke

²⁷ Brussel 14 juli 2016, *Act.dr.fam.* 2016, 222.

²⁸ Brussel 26 januari 2016, *Act.dr.fam.* 2017, 46.

²⁹ S. VANASSCHE, A.K. SODERMANS en K. MATTHIJS, “Opvoeden door ex-partners: samen of apart? Bevindingen uit sociaalwetenschappelijk onderzoek rond co-ouderschap in Vlaanderen” in I. BOONE en C. DECLERCK (eds.), *Co-ouderschap vandaag en morgen*, Brugge, die Keure, 2017, (1) 4.

³⁰ U. CERULUS, “De rechtspositie van stiefouders” in I. BOONE en C. DECLERCK (eds.), *Co-ouderschap vandaag en morgen*, Brugge, die Keure, 2017, (115) 117-118; J. SOSSON, “Filiation, origines et parentalité” in J.-L. RENCHON en J. SOSSON (eds.), *Filiation et parentalité, Actes du XIIIe colloque de l'Association Famille & Droit*, Brussel, Bruylant, 2014, (5) 8-9.

³¹ Brussel 26 december 2016, *Act.dr.fam.* 2017, 33.

³² M. BERGHMANS en A. VAN LOOVEREN, *Het pleegouderboek. 101 vragen over pleegzorg*, Brussel, Politeia, 2013, 74.

³³ Wet 19 maart 2017 tot wijziging van de wetgeving tot invoering van een statuut voor pleegzorgers, BS 5 april 2017. Zie hierover B. DE SMET, “Het nieuwe statuut van pleegzorgers”, *RW* 2016-17, 1562; J. FIERENS, “La loi du 19 mars 2017 modifiant la législation en vue de l’instauration d’un statut pour les accueillants familiaux”, *Act.dr.fam.* 2016, 138-148; T. VERCRUYSE, “Burgerrechtelijk statuut voor pleegzorgers – Commentaar bij de wet van 19 maart 2017”, *T.Fam.* 2018, 6-14; G. VERSCHOLDEN, “Kroniek personen- en familierecht (2015-2016)” in G. VERSCHOLDEN (ed.), *Rechtskroniek voor het notariaat – Deel 30*, Brugge, die Keure, 2017, (73) 114-126.

beslissingen te nemen over de gezondheid, de opvoeding, de opleiding, de ontspanning en de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes van het kind. De bevoegdheid om deze belangrijke beslissingen te nemen, komt echter toe aan de pleegzorgers in geval van dringende noodzakelijkheid. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een dringende medische ingreep nodig is en er geen tijd is om de juridische ouders te raadplegen³⁴. In dat geval brengen de pleegzorgers hun beslissing onverwijld ter kennis van de ouders of de pleegzorgdienst (art. 387^{quinquies} BW). Beslissingen over de school- en studiekeuze zijn belangrijke beslissingen met betrekking tot de opleiding van het kind, waarvoor de ouders in beginsel bevoegd blijven. De pleegzorgers moeten dus eerst de instemming van de ouders vragen. Het kan echter gebeuren dat er dringend een beslissing met betrekking tot de schoolkeuze moet worden genomen en voorafgaand overleg met de ouders niet mogelijk is. De pleegzorgers moeten dan zelf de beslissing kunnen nemen, om het belang van het pleegkind te vrijwaren.

18. Daarnaast kunnen de ouders de bevoegdheid om de belangrijke beslissingen te nemen over de gezondheid, de opvoeding, de opleiding, de ontspanning en de godsdienstige of levensbeschouwelijke keuzes van het kind, ook buiten het geval van dringende noodzakelijkheid, volledig of gedeeltelijk delegeren aan de pleegzorgers. Daarvoor is een schriftelijke overeenkomst tussen de ouders en de pleegzorgers nodig. De familierechtbank homologeert de overeenkomst tenzij ze in strijd is met het belang van het kind (art. 387^{septies} BW). Is er geen overeenkomst, dan kunnen de pleegzorgers de rechtbank verzoeken om deze bevoegdheid aan hen te delegeren, na minstens één jaar voortdurende plaatsing van het kind in hun gezin (art. 387^{octies}, § 1 BW)³⁵. Het vonnis of het arrest vermeldt uitdrukkelijk de rechten en plichten die ter uitoefening van het ouderlijk gezag worden gedelegeerd aan de pleegzorgers (art. 387^{octies}, § 2 BW). Op grond van dit nieuwe wettelijke kader besliste de familierechtbank te Leuven om (onder meer) de bevoegdheid tot het nemen van beslissingen met betrekking tot de schoolkeuze en studiekeuze voor twee tieners te delegeren aan de pleegzorger bij wie de kinderen sinds oktober 2015 geplaatst waren. De kinderen hadden geen contact meer met hun enige overlevende ouder, die hen had verlaten. De rechtbank achtte de delegatie van bevoegdheden in het belang van de kinderen³⁶.

19. Wanneer het kind geplaatst is in een pleeggezin met twee pleegzorgers, oefenen de pleegzorgers de aan hen gedelegeerde bevoegdheden over het kind gezamenlijk uit. Naar analogie van de regeling voor de ouders³⁷, geldt ten aanzien van derden te goeder trouw een vermoeden dat elke pleegzorger met instemming van de andere pleegzorger handelt wanneer hij, alleen, een handeling stelt die verband houdt met de aan hen gedelegeerde bevoegdheden. Bij onenigheid tussen de pleegzorgers kan elk van hen de zaak bij de familierechtbank aanhangig maken (art. 387^{novies} BW). De ouders behouden het recht om toezicht uit te oefenen op de opvoeding van het kind, ongeacht of ze het ouderlijk gezag uitoefenen. Zij kunnen bij de pleegzorgers of bij derden, zoals de school, alle nuttige informatie inwinnen en zich in het belang van het kind tot de familierechtbank wenden (art. 387^{undecies} BW).

VI. Besluit

20. Het komt de ouders toe om een beslissing te nemen over de schoolkeuze van hun minderjarige kinderen. Zij moeten deze beslissing samen nemen, zelfs al leven zij gescheiden. Na een scheiding kan de rechter uitzonderlijk de uitoefening van het ouderlijk gezag aan één van de ouders alleen toekennen. Het recht om de school te kiezen komt dan enkel aan die ouder toe. Stiefouders hebben geen ouderlijk gezag en hebben bijgevolg niet het recht om beslissingen te nemen over de schoolkeuze. Pleegzorgers kunnen op grond van een overeenkomst met de ouders of op grond van een rechterlijke beslissing de bevoegdheid verkrijgen om belangrijke beslissingen te nemen met betrekking tot de opleiding van het pleegkind, waaronder de schoolkeuze, gedurende de periode dat het kind bij hen is geplaatst.

21. Niet zelden is de schoolkeuze, samen met de verblijfsregeling van de kinderen, een twistappel tussen gescheiden ouders die gezamenlijk het ouderlijk gezag uitoefenen. Wanneer ex-partners zelden of nooit met elkaar praten over de opvoeding van hun kinderen, zij steeds meer hun eigen leven gaan leiden, de afstand – ook geografisch – tussen hen toeneemt en er bovendien nieuwe partners en nieuwe (stief)kinderen komen, wordt de schoolkeuze vaak een bijzonder complexe zaak. Voor de rechter is de beslechting van schoolkeuzegeschillen een moeilijke en delicate opdracht. Het belang van het kind moet centraal staan. Dit criterium laat de rechter een ruime beoordelingsbevoegdheid, waarbij hij rekening houdt met de concrete omstandigheden van de zaak. Wat in het belang is van een tienjarig kind met hoofdvverblijf bij één van de ouders, kan uiteraard verschillen van wat in het belang is van een vierjarig kind met gelijkmatig verdeeld verblijf bij de ouders. De nood aan stabiliteit in het leven

34 Wetsvoorstel tot wijziging van de wetgeving voor wat betreft de rechten en plichten van pleegouders, *Parl.St.* Kamer 2015-16, nr. 54-697/5, 18.

35 De rechten en de plichten met betrekking tot de staat van de persoon van het kind, zoals het recht om toe te stemmen in de adoptie van het kind, kunnen niet worden gedelegeerd aan de pleegzorgers (art. 387^{septies} en 387^{octies} BW).

36 Famrb. Leuven (3^e k.) 5 januari 2018, 17/1950/A, onuitg.

37 *Supra* randnr. 4.

van het kind, alsook de afstand tussen de woonplaatsen van de ouders en de school kunnen helpen om het belang van het kind nader in te vullen. Ouders zouden zich ervan bewust moeten zijn dat de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag een wederzijds engagement van hen vereist en een verantwoordelijkheid tegenover het kind inhoudt. Een geschil over de schoolkeuze voor de rechter brengen, moet de laatste uitweg zijn, nadat de ouders eerst in alle ernst gepoogd hebben om zelf een oplossing uit te werken.

